

جلسه هفدهم: تعاون ۱

۱- نیاز مردم به یکدیگر

شخصی نزد پیامبر اکرم ﷺ گفت: «خدا یا مرا از بندگان بی نیاز کن». پیامبر اکرم ﷺ فرمود: این چنین دعا کنید «اللَّهُمَّ لَا تُخَوِّجْنِي إِلَى شَرِّ رِجَالِكَ»^۱ خدا یا مرا محتاج به بندگان شرّ مکن. زیرا در زندگی اجتماعی همه به یکدیگر نیازمندند. در این موضوع در معارف دینی ما آمده است که اگر کمک کنی، کمک می شوی «كَمَا تُعِينُ تُعَانُ» «مَنْ لَمْ يُنْجِدْ لَمْ يُنْجَدْ»^۲ کمک کنی، دست دیگران را بگیرد دست شما را هم می گیرند، در گرفتاری ها کمک تان می کنند.

۲- تعاون بر برّ و تعاون بر اثم

در قرآن کریم دو نوع تعاون مطرح است نوع اول، تعاون ممدوح و پسندیده است «تَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَ التَّقْوَى» نوع دوم همکاری بر گناه است «وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَ الْعُدْوَانِ» (مائده/۲)

۳- نحوه تعاون بر برّ

در نامه ۴۵ نهج البلاغه امیرالمؤمنین علی (علیه السلام) می فرماید: شما نمی توانید مثل من زندگی کنید، و قدرت بر آن را ندارید، (اما) «أَعِينُونِي بِوَعْرِ وَ اجْتِهَادٍ وَ عَفَّةٍ وَ سَدَادٍ»^۳ کمک کنید مرا به «وَعْر»، خدا ترس باشید. و کمک کنید به «اجْتِهَادٍ» واژه اجتهاد به معانی مختلفی از جمله «کار برای خدا» در روایات آمده است. ولی من فکر می کنم اجتهاد یعنی درد دین داشته باشی، دغدغه دینی داشته باشی. بعد فرمود «وَعَفَّةٍ»، پاک زندگی کنید. عفت یک بُعدش پاکدامنی است و بسیار هم مهم است اما پاک لقمه ای هم یک بخش آن است «عَفْتُ الْبَطْنِ» که نقطه مقابلش «شَهْوَةُ الْبَطْنِ» است. یک بخش عفت پاک چشمی است «النَّظَرَةُ سَهْمٌ مَسْمُومٌ مِنْ سَهَامِ إِبْلِيسَ»^۴ نگاه آلوده نباید داشت، بی عفتی چشم، نگاه آلوده است. نگاه گناه آلود به خود نامحرم، به عکس نامحرم و به فیلم نامحرم. اگر چشمی آلوده شد به این ها، این تیر خلاص به دینش است دیگر مرز دینش را نمی چشد. پاک لباسی و پاک رفتاری هم از دیگر موارد عفت است. در قرآن می فرماید: «فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ» - به گونه ای هوس انگیز سخن نگویند که بیمار دلان در شما طمع کنند». (احزاب/۳۲) امیرالمؤمنین (علیه السلام) می فرماید که با عفت - با این معنای گسترده ای که محضر تان گفتم - من علی را کمک کنید. سپس فرمود: «وَسَدَادٍ»، مستقیم باشید، خط به خط نشوید در صراط مستقیم تان محکم بمانید.

۱- مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل ؛ ج ۵ ؛ ص ۲۶۳

۲- (هر دو روایت) تصنیف غرر الحکم و درر الکلم ؛ ص ۴۵۰

۳- نهج البلاغة (للصّحیّ صالح) ص ۴۱۷ ؛ نامه ۴۵

۴- مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل ؛ ج ۱۴ ؛ ص

۴- عرصه‌های مهم تعاون بر بر

این مسأله همکاری در همه عرصه‌ها مهم است، به خصوص در سه عرصه.

۴/۱- **تعاون در محیط خانه:** در روایتی از امام صادق (علیه السلام) - که روایت بسیار جالبی در عرصه همکاری در محیط خانه است - نقل شده: «كَانَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ يَحْتَبِطُ وَ يَسْتَقِي وَ يَكْنُسُ»^۱ تقسیم‌بندی در خانه علی (علیه السلام) این بود، امیرالمؤمنین هیزم جمع می‌کرد برای سوخت و از چاه آب می‌کشید و خانه را جارو می‌کرد. این را عنایت کنید تأمل کنید امیرالمؤمنین (علیه السلام) کارهای مردانه بیرون خانه را انجام می‌داد که مرد توان آن را دارد، منتهی کارهای ریز خانه را هم انجام می‌داد «يَكْنُسُ» - هیچ‌کس نگفته که به‌عنوان مثال چای درست کردن در محیط خانه فقط وظیفه زن است، آقا هم می‌تواند چایی درست کند، در حالات امام دیدید خود امام می‌رفتند چای دم می‌کردند. کارهای ریز خانه را امیرالمؤمنین (علیه السلام) انجام می‌داد، شما عزیز در محل کارتان جناب سرلشگری، سرتیپی، سرهنگی، اما در خانه دیگر شما شریک زندگی هستی، باید همکاری کنی. در ادامه روایت هم هست که: «وَ كَانَتْ فَاطِمَةُ سَلَامُ اللَّهِ عَلَيْهَا تَطْحَنُ وَ تَعْجِنُ وَ تَحْزِرُ» حضرت زهراء (علیه السلام) هم گندم آرد می‌کرد، آرد را خمیر می‌کرد و و نان می‌پخت. یعنی حضرت زهراء (علیه السلام) شوهرداری، خانه داری و کدبانویی را عار خودش نمی‌دید. این ادبیات دین را ببینید هیچ‌وقت ما نگفته‌ایم و نمی‌گوییم و نخواهیم گفت که بانوان شاغل نباشند، ولی می‌گوییم شاغل باشند با رعایت قوانین شرعی، با رعایت عفاف و امثال آن. اما بر این تأکید می‌کنیم که شوهرداری و خانه‌داری هم یک ارزش است، چرا بعضی‌ها کم ارزشش می‌کنند. می‌پرسد خانم سوادتان چه قدر است؟ می‌گوید که ارشدم یا دکتري هستم چه دکترایی؟ فرض کنید دکترای حقوق، حُب شغل‌تان چیست؟ می‌گوید خانه دارم، شوهر دارم، می‌گوید حیف حیف حیف، یک جوړی که انگار این دختر خانم جوان مرگ شده، این چه منطقی است؟ نباید ارزش خانه‌داری و شوهرداری را تحقیر کرد. در عرصه خانوادگی همکاری حرف اول را می‌زند.

۴/۲- **تعاون مردم با یکدیگر:** نکته دوم همکاری مسأله همکاری مردم با یکدیگر در همه عرصه‌ها است. کمک کنند در حل مشکلاتشان، کمک کنند بر این که حق اقامه شود، کمک کنند بر این که فرهنگ دین حاکم شود، کمک کنند بر این که فرهنگ عدالت حاکم شود. امیرالمؤمنین (علیه السلام) فرمود: «مَنْ وَاجِبَ حُقُوقِ اللَّهِ عَلَى الْعِبَادِ النَّصِيحَةُ بِمَلْغِ جُهِدِهِمْ وَ التَّعَاوُنُ عَلَى إِقَامَةِ الْحَقِّ بَيْنَهُمْ»^۲ این در حقیقت حق واجب خداست که مردم دل‌سوز یکدیگر باشند و همه تلاش کنند که حق را بر جامعه حاکم کنند.

۱- الکافی (ط - الإسلامية) ج ۵؛ ص ۸۶؛ باب عمل الرجل فی بینه

۲- بحار الأنوار (ط - بیروت) ج ۲۷؛ ص ۲۵۲؛ باب ۱۳؛ حق الإمام علی الرعية و حق الرعية علی الإمام

نمونه سوالات آزمون

۱- انواع تعاون در قرآن کریم کدامند؟

الف: همگانی-فردی ب: اسلامی-غیر اسلامی ج: سازمانی-غیر سازمانی د: ممدوح-

مذموم

۲- در نامه ۴۵ نهج البلاغه "اعینونی بالورع واجتهاد وعفت و سداد" مراد از

اجتهاد چیست؟

الف: تعاون و همکاری ب: درد دین داشتن ج: مطالعه تاریخی د: حیا

۳- معنی صحیح حدیث "اللهم لا تحوجنی الی شرار خلک" کدام است؟

الف: خدایا مرا محتاج به بندگان شرت مکن

ب: خداوندا، شر اشرار را از سر بندگان دور کن.

ج: خدایا مرا محتاج اشرار مگردان

د: خدایا، بندگان شرت را محتاج دیگران بگردان

۴- در فرمایش امام صادق (ع) در مورد امام علی (ع) "کان علی علیه السلام

یحطط ب و یستقی و یکنس" کدام موضوع مد نظر می باشد؟

الف: صداقت ب: گذشت ج: همکاری در محیط خانه د: اهتمام به نوافل